

Η Ελληνική Δημοκρατία πελαγοδρομούσε στα 1928, όταν κάποιοι εντόπισαν τον Ελευθέριο Βενιζέλο να κάνει διακοπές στην Κρήτη και τον έπεισαν να επανέλθει στην πολιτική. Ηγέτης των Φιλελευθέρων ποτέ δεν είχε πάψει να είναι. Η επιστροφή του συνοδεύτηκε με την ανάληψη της πρωθυπουργίας κι ένα κύμα αισιοδοξίας να διατρέχει τη χώρα. Προκήρυξε εκλογές για τις 19 Αυγούστου με πλειοψηφικό κι έβγαλε μια ασύλληπτη κοινοβουλευτική πλειοψηφία: 178 έδρες έναντι 72 όλων των άλλων (εννέα) κομμάτων! Με ποσοστό 46.94% έναντι 23.94% του Λαϊκού κόμματος που έβγαλε 19 βουλευτές, ενώ η Δημοκρατική Ένωση είκοσι με 6.71%. Με το ΚΚΕ χωρίς κοινοβουλευτική εκπροσώπηση (1.41%) και την Προοδευτική Ένωση με πέντε βουλευτές (1.32%) (!), ενώ οι Ελευθερόφρονες του Ιωάννη Μεταξά έβγαλαν μόνον έναν με ποσοστό 5.30%.

Απόλυτος κυρίαρχος του παιχνιδιού, ο Βενιζέλος προχώρησε στην αναδιοργάνωση της οικονομίας και την αποκατάσταση των προσφύγων. Και δημιούργησε συνθήκες φιλίας με την Ιταλία, τη Γιουγκοσλαβία, την Ουγγαρία και την Αυστρία, ενώ έκανε τολμηρό άνοιγμα προς την Τουρκία.

Βενιζέλος και Κεμάλ υποσχέθηκαν να θάψουν το παρελθόν και να ξεκινήσουν την ελληνοτουρκική προσέγγιση με μια συνθήκη φιλίας, ουδετερότητας, συνδιαλλαγής και διαιτησίας. Οι υπογραφές έπεσαν στην περιθρύλητη συνθήκη της Άγκυρας ή «Βενιζέλου - Κεμάλ» (30 Οκτωβρίου του 1930).

Τα θεμέλια είχαν μπει στην Αθήνα από τον Οκτώβριο του 1929, όταν στα πλαίσια ενός διεθνούς συνεδρίου για την ειρήνη, ο Αλέξανδρος Παπαναστασίου είχε ρίξει την ιδέα για βαλκανική ένωση στα πρότυπα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που ήταν της μόδας να συζητιέται τότε στις πρωτεύουσες της γηραιάς ηπείρου ως προοπτική. Τον Ιούνιο του 1930, μια συζήτηση στο ελληνικό κοινοβούλιο υπογράμμιζε την ανάγκη να προχωρήσουν οι κάτοικοι των Βαλκανίων στην ένωση των κρατών τους.

Η ιδέα πέρασε και στα κοινοβούλια των άλλων κρατών αλλά η Βουλγαρία αντιδρούσε θεωρώντας όλη τη συζήτηση ως προπέτασμα καπνού για το κουκούλωμα των ζητημάτων που κατά την άποψή της δημιουργούσαν οι μειονότητες. Έπεισε και την Αλβανία να την ακολουθήσει. Ένας αγώνας δρόμου ξεκίνησε για να πειστούν οι δύσπιστοι. Η Α' Βαλκανική διάσκεψη, με τη συμμετοχή και της Βουλγαρίας και της Αλβανίας, οργανώθηκε από τις 5 ως τις 12 Οκτωβρίου (1930) και έθεσε την αρχή της προστασίας των μειονοτήτων. Στα τέλη του μήνα υπογράφηκε η ελληνοτουρκική συνθήκη αλλά το 1934 (Ε' Βαλκανική διάσκεψη) ακόμα συζητούσαν για τις μειονότητες. Το βαλκανικό σύμφωνο υπογράφηκε από την

Ελλάδα, τη Ρουμανία, τη Γιουγκοσλαβία και την Τουρκία. Έλειπαν οι υπογραφές Βουλγαρίας και Αλβανίας. Έλειπε και ο Βενιζέλος.

Η πολιτική της λιτότητας, που ακολούθησε, και τα πολιτικά πάθη, που οξύνονταν, έφεραν την ανατροπή του από την ενωμένη αντιπολίτευση (Παναγιώτης Τσαλδάρης, Γεώργιος Κονδύλης, Ιωάννης Μεταξάς και Α. Χατζηκυριάκος) που πήρε τις εκλογές του 1933 (5 Μαρτίου). Ο Πλαστήρας προσπάθησε να ανατρέψει το εκλογικό αποτέλεσμα με πραξικόπημα (6 Μαρτίου). Απέτυχε. Όπως είπε τότε ο έμπειρος Κονδύλης, «όλες οι ημέρες του χρόνου είναι καλές για πραξικόπημα εκτός από μία: Την επομένη των εκλογών».

Στις 10 του μήνα, ανέλαβε κυβέρνηση με πρωθυπουργό τον Παναγιώτη Τσαλδάρη. Οι εκκρεμότητες, όμως, συνέχιζαν να υπάρχουν. Μια απόπειρα δολοφονίας εναντίον του Βενιζέλου και της συζύγου του (6 Ιουνίου του 1933) όξυνε την κατάσταση. Με τους Φιλελευθέρους στην αντιπολίτευση και τα πνεύματα επικίνδυνα οξυμένα, υπογράφηκαν το οριστικό ελληνοτουρκικό σύμφωνο φιλίας (11 Σεπτεμβρίου του 1933) και το Βαλκανικό σύμφωνο (8 Φεβρουαρίου του 1934).

Η πολιτική διαμάχη κορυφωνόταν όλο και πιο πολύ και η ελληνική ζωή κυλούσε στους ρυθμούς της έντονης κομματικής αντιπαράθεσης που απειλούσε να οδηγήσει σε εμφύλια σύρραξη. Την κατάσταση ήρθε να επιδεινώσει ένα νέο πραξικόπημα (1 Μαρτίου του 1935) που ο Βενιζέλος υιοθέτησε μετά από λίγες ημέρες. Το πραξικόπημα πνίγηκε στο αίμα και οι ηγέτες του κατέφυγαν στην Ιταλία, όπου δραπέτευσε κι ο Βενιζέλος. Ένα στρατοδικείο έστειλε στο εκτελεστικό απόσπασμα τους στρατηγούς Παπούλια και Κοιμήση (24 Μαρτίου του 1935), ενώ Βενιζέλος, Πλαστήρας και Ι. Κούνδουρος καταδικάστηκαν ερήμην σε θάνατο. Έτσι κι αλλιώς, ο Βενιζέλος δεν επρόκειτο να ξαναδεί την Ελλάδα. Πέθανε στο Παρίσι τον Μάρτιο του 1936.

Η Ε' Εθνοσυνέλευση συγκροτήθηκε στις 6 Ιουνίου του 1935 και ψήφισε την παλινόρθωση της δυναστείας (10 Οκτωβρίου) που επικυρώθηκε με δημοψήφισμα (3 Νοεμβρίου). Ο βασιλιάς Γεώργιος Β' έφτασε στην Ελλάδα (25 Νοεμβρίου) κι ανέθεσε την εντολή σχηματισμού εκλογικής κυβέρνησης στον Κωνσταντίνο Δεμερτζή (30 του μήνα) που συνέχισε πρωθυπουργός και μετά τις εκλογές (26 Ιανουαρίου του 1936), καθώς δεν αναδείχτηκε νικητής. Πέθανε, όμως, οπότε ο Γεώργιος διόρισε πρωθυπουργό τον Ιωάννη Μεταξά (13 Απριλίου του 1936), αρχηγό του κόμματος των Ελευθεροφρόνων που με επτά βουλευτές σε σύνολο τριακοσίων εκπροσωπούσε το 3.94% του εκλογικού σώματος. Στις 4 Αυγούστου του 1936, ο Μεταξάς επέβαλε βασιλική δικτατορία. Ο φασισμός ήρθε καθυστερημένος στην Ελλάδα.

1928: ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ:

Ιανουάριος:

Αμερικανοί πεζοναύτες στάλθηκαν στη Νικαράγουα για να καταστείλουν την επανάσταση του στρατηγού Σαντίνο, που απλώνεται στην περιοχή. Η φιλοσοφία του Σαντίνο απέχει πολύ από τη μαρξιστική και κυρίως αναφέρεται στην απαλλαγή των Νικαραγουανών από την «εποπτεία» των ΗΠΑ και στην οικονομική ανόρθωση των αγροτών. Το πρόγραμμά του επεχείρησαν να εφαρμόσουν μισόν αιώνα αργότερα οι Σαντινίστας του Ντανιέλ Ορτέγκα, μετά την ανατροπή του δικτάτορα Σομόζα.

Φεβρουάριος:

Στις Ηνωμένες Πολιτείες επεκτείνει τη δραστηριότητά της η Αναστασία Τσαϊκόφσκι, που πλασάρεται ως η τελευταία των Ρωμανόφ. Η Αναστασία ισχυρίζεται ότι είναι η μικρότερη κόρη του τσάρου Νικολάου Β' κι ότι τη γλίτωσε από την εκτέλεση ο στρατιώτης Τσαϊκόφσκι, με τον οποίο το έσκασαν στη Ρουμανία, όπου και παντρεύτηκαν. Η κοινή γνώμη έχει χωριστεί σε τρεις θέσεις με την πρώτη απλά να θεωρεί την Αναστασία κοινή απατεώνισσα, τη δεύτερη να δέχεται την εκδοχή ότι πρόκειται για αληθινή κόρη του τελευταίου τσάρου της Ρωσίας και την τρίτη να τη θεωρεί θύμα των παραισθήσεων από τις οποίες λέγεται ότι πάσχει.

Μάρτιος:

Ημέρα τρέλας η 28η του μήνα στο χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης, όπου περίπου πέντε εκατομμύρια μετοχές άλλαξαν χέρια δημιουργώντας νεόπλουτους αλλά και πτωχευμένους. Ο δείκτης, μετά από αλλεπάλληλες διακυμάνσεις, έφερε την Τζένεραλ Μότορς στην κόψη του ξυραφιού, με μείον 8%. Μετά από σύντομη περίοδο πτώσης, επρόκειτο να ακολουθήσει ανοδική πορεία με ξέφρενους ρυθμούς που συνεχίστηκε ως τον Οκτώβριο του επομένου έτους, οπότε συνέβη το μεγάλο κραχ.

Απρίλιος:

Σε ερείπια μεταβλήθηκαν η Κόρινθος και το Λουτράκι, μετά τον σεισμό που έπληξε την περιοχή στις 23 του μήνα. Ο σεισμός έγινε αισθητός στην πρωτεύουσα, προκαλώντας πανικό αλλά η Κορινθία είναι αυτή που επλήγη περισσότερο. Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας και κλιμάκιο υπουργών που έκαναν αυτοψία στην ίδια την Κόρινθο, κατέληξαν στην άποψη ότι είναι προτιμότερο η πόλη να κατεδαφιστεί και να κτιστεί από την αρχή.

Μάιος:

Πληροφορίες ανέφεραν ότι στις 27 του μήνα συνετρίβη στον Νότιο Πόλο το πηδαλιουχούμενο «Ιτάλια» του εξερευνητή πτέραρχου Ουμπέρτο Νόμπιλε. Η είδηση προκάλεσε παγκόσμια συγκίνηση, ενώ πολυεθνικά σωστικά συνεργεία ξεκίνησαν επιχειρήσεις διάσωσης επιζώντων. Ο Νόμπιλε διασώθηκε ένα μήνα αργότερα αλλά, προηγουμένως (13 Ιουνίου), είχε σκοτωθεί ο κατακτητής του Νότιου Πόλου Ροάλντ Αμούδσεν, όταν με υδροπλάνο προσπάθησε να προσεγγίσει τον τόπο της καταστροφής.

Ιούνιος:

Απειλούσε ότι θα καταλάβει το κοινοβούλιο, ήταν ύποπτη για εμπρησμούς, τοποθετήσεις βομβών και τρομοκρατικές πράξεις και είχε πάμπολλες φορές αναστατώσει με διαδηλώσεις και συλλαλητήρια τη ζωή των Λονδρέζων, μη διστάζοντας να τα βάλει με την αστυνομία. Τελικά, έγινε το ινδαλμα των φεμινιστριών όλου του κόσμου: Η Έμελιν Πάνκχερστ πέθανε στις 14 του μήνα σε ηλικία 69 χρόνων, έχοντας την ικανοποίηση της δικαίωσης των αγώνων της για την παροχή του δικαιώματος ψήφου στις γυναίκες.

Ιούλιος:

Μόλις 15 μέρες μετά την πανηγυρική επανεκλογή του και τρεις μήνες μετά τον επιτυχή διακανονισμό με τις ΗΠΑ του νομικού καθεστώτος της εκμετάλλευσης των πετρελαίων της χώρας, ο πρόεδρος του Μεξικού, Αλβάρο Ομπρεγκόν, δολοφονήθηκε στις 17 του μήνα, κατά τη διάρκεια επίσημου γεύματος στο Μέξικο Σίτι. Ο 48χρονος στρατηγός εκλεγόταν συνεχώς πρόεδρος της χώρας του από το 1920. Η επανεκλογή την 1η του μήνα έμελλε να είναι και η τελευταία.

Αύγουστος:

Ένας 30χρονος Γερμανός θεατρικός συγγραφέας έγινε πασίγνωστος από τη μια μέρα στην άλλη: Είναι ο γεννημένος το 1898 Μπέρτολντ Μπρεχτ, του οποίου «Η όπερα της πεντάρας»

ανέβηκε στις 31 του μήνα στο θέατρο Σιφμπάουερνταμ. Ο Μπρεχτ εισάγει την αποστασιοποίηση και τον κοινωνικό προβληματισμό, μέσα από ένα ιδιότυπο μυθικοεπικό θέατρο. Δέκα χρόνια αργότερα, ο Μπρεχτ θα ανέβαζε το «Μάνα κουράγιο». Πέθανε το 1956.

Σεπτέμβριος:

Τρία χρόνια ήταν αρκετά για τον πρόεδρο της Αλβανίας, Αχμέτ Ζογ, προκειμένου να εξασφαλίσει τη δυναστεία του. Την 1η του μήνα, ο από το 1925 πρόεδρος ανακήρυξε τη χώρα του βασιλείο και τον εαυτό του βασιλιά Ζογ Α'. Η Ιταλία του Μουσολίνι, που τον στήριξε, έσπευσε να τον αναγνωρίσει. Θα ακολουθούσε με μορφή επιδημίας η ιταλική διείσδυση.

Οκτώ βριος:

Με το όνομα Χαϊλέ Σελασιέ, ο Ρας Μακόνεν Ταφάρι ανακηρύχθηκε στις 7 του μήνα συναυτοκράτορας της Αβησσυνίας (μετέπειτα Αιθιοπίας). Ο Χαϊλέ είναι ανιψιός του βασιλιά Μενελίκ Β' που πέθανε το 1913. Στα 1916 και σε ηλικία 25 χρόνων, ο Χαϊλέ επαναστάτησε εναντίον του βασιλιά Λίτζι Γιάσου κι εγκατέστησε στον θρόνο την κόρη του Μενελίκ, Ζαοντίτο, ενώ ο ίδιος ανακηρύχθηκε διάδοχος. Ο Χαϊλέ Σελασιέ επρόκειτο να μείνει απόλυτος μονάρχης από το 1930 και να προχωρήσει σε συνταγματικές και κοινωνικές μεταρρυθμίσεις. Εκθρονίστηκε από τους Ιταλούς το 1936 και επανήλθε στον θρόνο μετά την απελευθέρωση της χώρας του, το 1941.

Νοέμβριος:

Στις 10 του μήνα, έγινε η στέψη του Χιροχίτο ως αυτοκράτορα της Ιαπωνίας. Είχε γίνει αρχηγός κράτους και ονομάστηκε αντιβασιλέας το 1920, όταν ο πατέρας του αρρώστησε. Έρμαιο των στρατοκρατών, το 1941 ενέκρινε την αιφνιδιαστική επίθεση στο Περλ Χάρμπορ της Χαβάης, βάζοντας τις ΗΠΑ στον Β' Παγκόσμιο πόλεμο. Μετά τις ατομικές βόμβες στη Χιροσίμα και το Ναγκασάκι υποχρεώθηκε σε άνευ όρων παράδοση της χώρας του στους Αμερικανούς (1945). Συνέχισε να κυβερνά μέχρι το θάνατό του το 1989.

Δεκέμβριος:

Ο 72χρονος Γάλλος διευθυντής του ινστιτούτου Παστέρ της Τυνησίας Κάρολος Ιούλιος Νικόλ είναι ο μεγάλος τιμημένος με το φετινό βραβείο Νόμπελ Ιατρικής για την ανακάλυψη του φορέα του εξανθηματικού τύφου και τη δημιουργία εμβολίων κατά του μαλακού έλκους, του κοκίτη και της βλεννόρροιας. Το βραβείο Νόμπελ χημείας δόθηκε στον 52χρονο Γερμανό ερευνητή Αδόλφο Βιντάους για την ανακάλυψη της αντιραχνητικής βιταμίνης εργοστερίνη. Με το νόμπελ φυσικής τιμήθηκε ο 49χρονος Άγγλος φυσικός Όουεν Ουίλιαμς Ρίτσαρντσον για τις μελέτες του πάνω στην εκπομπή ηλεκτρονίων από θερμά σώματα.

(Έθνος της Κυριακής, 25.7.1999) (τελευταία επεξεργασία, 17.6.2009)